

**R. P. Antonii De Escobar Et Mendoza, Vallisoletani,
Societatis Iesv Theologi, Vniversæ Theologiæ Moralis,
Receptiores Absqve Lite Sententiæ nec-non
Problematicæ Disquisitiones ... Volumen ...**

Ivstitia Et, Ivs. Sex Libris totidem Tractatus appono, nempe de rerum
Dominio, de Restitutione, de Contractibus Gratuitis, de Contractibus
Onerosis, de Contractibus Fortunæ, de Contractibus Adminicularis, de
Quasi-Contractibus, & nonnullis Innominatis

Escobar y Mendoza, Antonio de
Lugduni, 1663

Caput 15. Circa refectiunculam, seu collationem, quæ in diebus ieiunij
solet absumi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80681](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80681)

96 Theologia Moralis. Lib. XLV.

dam: quod redundantia cibi vel semel sumpti minime præstat. Sic Martinus Ayala Episc. Guadixien. l. 1. de tradit. Eccle. de ieiun. Maior. in 4. diff. 15. q. 3. & Couar. l. 4. variat. c. 20. n. 11. hanc questionem dubiam sibi esse profitetur, licet nihil resoluat.

²⁴¹ *Nō violas.* Non violas. Quia licet ieiunium sit abstinentia victus ad corporis macerationem, tamen in ieiunio non tantum abstinentia attenditur, sed & Ecclesiæ consuetudo spectatur. Ita Innocent. in Rubr. de obser. ieiun. n. 4. Caiet. 2. 2. q. 147. a. 3. Ioan. de Med. C. de ieiun. c. de num. refect. & c. de iis, quibus ieiun. soluitur. Abul. ad c. 6. Mat. q. 166. Reginal. l. 4. n. 163. Bonac. d. ult. de præc. Eccl. q. 1. pun. 2. n. 7. Fagund. præc. 4. l. 1. c. 4. n. 1. Pasqual. decis. 120. citans Gerium, Trullenchum, Bassæum, Laymanum, Syluium, Llamas, Lublinum.

²⁴² *Hoc mihi indubitatum.* Hoc mihi indubitatum. Quamuis enim Ecclesiæ definit, semel tantum in diebus ieiunij esse comedendum, prandij autem quantitatem nec definiuit, nec definire potuit commode propter varias hominum complexiones.

DVBIVM XXXIX.

An violet ieiunium, qui ex necessitate (aliquo occurrente negotio urgente) per longum tempus prandium interruptit?

²⁴³ *Nō violat.* Non violat. Quia cum illa interruptio sit ex necessitate, secunda comestio pars, & complementum prioris comestionis censetur, quæ quidem imperfecta fuit relicta. Sic Pasq. decis. 121. n. 5.

²⁴⁴ *Violat quidem.* Violat planè. Quia longa illa interruptio efficit, ut non vnica, sed duplex comestio contra ieiunij legem existat. Ita Sanch. lib. 5. consil. c. 1. dub. 24. n. 1. Portel. qq. regular. v. ieiunium, in addit. n. 10. Azor. l. 7. c. 9. q. 1. Diana p. 1. r. 9. ref. 33. Reginald. l. 4. n. 177.

²⁴⁵ *Auctoris resolutio.* Ego quidem existimarem, eum qui prandium per duas circiter horas intersecuit, non posse illud rursus inire, si cibi quantitatem corpori reficiendo ieiunanti sufficientem absumpsit, secus si per minoris temporis spatium interruptit, aut in prima comestione haud sufficiens ad tolerandum ieiunium assumpsit alimentum. Mecum Lessi. l. 4. c. 2. n. 11. Saneius in select. d. 5. 2. n. 4. citans Angles. Dianaque p. 10. r. 14. resol. 6. plures adducens.

DVBIVM XL.

Surgis à mensa animo non redeundi, sed mutata intentione prandium nondum absolutum resumis: Violasne ieiunium?

²⁴⁶ *Violas planè.* Violas planè. Quia per intentionem amplius non comedendi, comestio illa physice, ac moraliter interruptitur. Sic Nauarr. sum. c. 13. n. 15. Pedraza præc. 3. Angl. qu. 9. de ieiun. a. 2. diff. 1. append. 2. & alij.

²⁴⁷ *Nō violas.* Non violas. Quia licet intendis amplius

non comedere, redis tamen ad comedendum, nondum prandio absoluto, quod sufficit, ut moraliter vnica eademque comestio censeatur. Ita Trull. l. 3. Decal. c. 2. d. 3. n. 13. Diana p. 1. r. 9. resol. 32. Villalob. r. 13. diff. 6. n. 2. Laym. l. 4. r. 8. c. 1. n. 6. Lessius l. 4. c. 2. num. 11. Pasqual. decis. 124.

²⁴⁸ *Verumque aequè probabile mihi.* Existimo, cum vnitatem morali posse huiusmodi interruptionem sumptionis consistere, cum prandium illud nondum sit absolutum.

DVBIVM XLI.

Surgis à mensa animo non comedendi amplius, cum prandium est omnino absolutum: Si modicum tempus intercessit, poterisne rursus comedere?

²⁴⁹ *Poteris quidem.* Poteris quidem. Quia modica illa temporis intercapedo efficit, ut moraliter secunda comestio illa comestio continuatio primæ censeatur. Sic dem. Gerius v. ieiunium, c. 1. num. 4. citans Dianam. Bonac. d. ult. de præc. Eccl. q. 1. punct. 10. Bassæ. v. ieiunium l. 1. n. 15. Molfes. p. 1. sum. r. 10. c. 5. num. 17. Filliuc. r. 27. n. 41.

²⁵⁰ *Nō poteris.* Non poteris. Quia cum prandium sit omnino perfectum, resumptio illa cibi noua comestio censetur contra ieiunij essentiam, nec moraliter potest, cum prima colligari, etiam si modica intercesserit temporis distantia. Ita Sanch. l. 5. consil. c. 1. d. 24. n. 4. Laym. l. 4. r. 8. c. 1. n. 6. Saneius in select. d. 5. 2. n. 4. Lublin. v. ieiunium, n. 26. Fernand. p. 2. Exam. c. 8. §. 2. nu. 18. Valent. 2. 2. d. 9. qu. 2. pun. 3. Portel. qq. Regul. v. ieiunium, in addit. nu. 10. & alij.

²⁵¹ *Mihi hoc probabile.* Hanc sententiam probabiliorē esse duxerim. Nam absolutio prandij prælapta efficit, ut resumptio prandij noua esse comestio censeatur. Concesserim tamen, eum, qui, plicato linteo, proposuit, nil amplius comedere, posse, mutato proposito, de ferculis nouiter appositis aliquid sumere.

CAPVT XV.

Circa refectiunculam, seu collationem, quæ in diebus ieiunij solet absorbi.

DVBIVM XLII.

An Refectiuncula hac inducta fuit ratione medicina, non nutrimenti?

²⁵² *Vit inducitur ratione alimentum, non medicina.* Vit inducitur ratione alimentum, non medicina. Quia humana fragilitas vix posset sine huiusmodi subsidio integri diei ieiunij molestiam sustinere. Nam aliqui, molestiam communi

Sectio II. Dubia De Præcepto IV. 97

communiter intolerabilis sine refectiuncula
solicimento existeret. Sic Abul. ad cap. 6. Mat. g.
1. o. Syluest. v. leiniunum, nu. 19. Lublin p. 1. sum.
v. leiniunum, n. 3. Getius in Thesau. anima, v. leiu-
nium, c. 1. n. 4. citat Pasqualig. decis. 87. n. 3. To-
letum, Medinam, Lessium, & Azorium, qui
quidem oppositum docere legenti constab-
bit.

²⁵³ Fuit inducta ratione medicinarum, non alimen-
ti. Quia olim prandium semper propè noctem
fiebat: Ego non causa nutritionis, seu roboris
naturæ, sed medicaminis ratione refectiuncu-
la fuit inducta, videlicet, vel ad captandū som-
nam, vel ne potus noceret stomacho. Ita D.
Antonin. p. 2. tit. 6. c. 2. §. 9. Villalob. p. 1. tr. 23.
diffic. 7. Tolet. l. 6. c. 2. nu. 5. Angel. v. leiniunum,
n. 3, citans Caietanum, ac Paludanum. Ledef.
2. p. 4. qu. 17. art. 5. Bossi. de Iubil. sect. 4. casu 18.
n. 124. Molfes. sum. tr. 10. c. 3. n. 43. & alij.

²⁵⁴ Probabilius existimo, inductam fuisse ex
medicamine, ne scilicet potus noceret, ne som-
nium ab eluriente auferet. Ast nunc con-
suetudo obtinuit, ut eiusmodi refectiuncula
ad naturæ nutrimentum vtamur. Vnde in
hunc finem communiter ab omnibus asso-
let adhiberi. Imo & quantitas, quæ licite pos-
set absumi id haud obscure manifestat.

D V B I V M X L I I I.

An huius refectiuncula quantitas men-
suranda sit pro personarum, ac con-
suetudinis Regionum va-
rietate?

²⁵⁵ Non est mensuranda pro varietate per-
sonarum. Quia daretur ansa, ut quis sibi
nimium indulgeret, exilimanti se maiori,
quam par sit, quantitate indigere. Nec pro
Regionum consuetudinis varietate. Quia mi-
nime constat de quantitate per consuetudi-
nem determinata, vnde etiam daretur maio-
rem, quam par sit, quantitatem sumendi occa-
sio. Sic Pasqualig. decis. 88. numer. 2. 3.
& 4.

²⁵⁶ Mensuranda est pro personarum varietate
Quia plus concedendum refectionis magis in-
digenti naturæ quam minus egenti. Idem di-
cendum de consuetudinis locorum varietate.
Nam qui in frigidioribus Regionibus degunt
maiori cibi indigent portione ad virium fri-
gore attritarum recuperationem: vnde vsuum
seu consuetudinem exorta varietas. Ita Azor.
p. 1. l. 7. c. 8. §. 8. Bossi. de Iubil. sect. 4. casu 18.
n. 149. Reginal. l. 4. n. 185. Filliuc. tr. 27. nu. 31.
Laym. l. 4. tr. 8. c. 1. n. 9. Trull. l. 3. Decal. c. 2. dub.
3. n. 9. Lessi. l. 4. c. 2. dub. 2. nu. 1. & alij commu-
niter.

²⁵⁷ Hanc sententiam certam esse iudico. Nam
cum iam refectiuncula hæc ad naturæ nutri-
mentum absumatur, eius quantitas iuxta per-
sonarum indigentiam erit assignanda. Nobilio-
res enim personæ, & quæ studiis vacat am-
pliori possunt refectiuncula uti; quia fa-
cilis in hisce natura deficit. Porro qui apud
frigidiores Regiones commorantur maiori in-
digent refectiunculæ quantitate. Ut valeant
ieiunij pondus sustinere. Hinc Regionum ob
Esob. & Mend. Theol. Moral. Tom. V. l. p. II.

orta consuetudo, cuius præscriptionem potest
quis vbiq; terrarum sine scrupulo plane se-
ctari. Refectiuncula namque vespertina fuit
per consuetudinem inducta: vnde potest sumi
in ea quantitate, quam ipsa præscripsit.

D V B I V M X L I V.

An possit sumi pro refectiuncula octo vn-
ciarum quantitas?

²⁵⁸ Vpono, debere pro refectiuncula ferotina
certam quantitatem communiter assignari,
nec vniuscuique relinquendum consci-
entia, uti vult Getius in Thesau. v. leiniunum, c. 1.
n. 4. Quia ex opposito sequeretur maxima in-
ter fideles confusio, quorum conscientia in-
numeris scrupulis pungerentur.

²⁵⁹ Minime potest. Quia huiusmodi quantitas
refectiunculæ terminos nimium excedit, cum
alicui valeat pro principali comestione suffi-
cere. Sic Grassi. part. 1. decis. lib. 2. cap. 27. num.
29. Azor. Homobon. Victor. Naldus, Leza-
na, & Sà apud Leandrum de præc. Eccl. tr. 5. d.
12. Hieron. Perez sum. part. 1. præc. 3. Parag. de
ieiunio.

²⁶⁰ Potest plane. Quia huiusmodi quantitas
terminos refectiunculæ non excedit, siquidē
iam ad nutriendam aliquam naturam ordi-
natur, & ad adiciendas ei vires, ut suis valeat
functionibus operam impendere. Ita Fagund.
præc. 4. l. 1. c. 4. n. 13. citans Suarium Villalobi.
tom. 1. sum. tr. 23. diffic. 7. n. 4. Sancius in select. d.
52. n. 7. Sanch. l. 5. consil. c. 1. dub. 25. n. 3. Henriq.
in compen. casuum consilien. c. 18. n. 2. & 3. Diana
p. 1. tr. 9. resol. 1. Leand. citat. Luis. Turrian. p. 1.
sum. c. 256. dub. 38. concl. 1. Trull. l. 3. Decal. c. 2.
dub. 3. n. 9. & alij.

²⁶¹ Scio, Doctores in assignanda certa refectiū-
culæ quantitate variè scripsisse. Quidā enim
assignant quatuor vnciarum portiunculam
Azor sic p. 1. l. 7. c. 8. §. 8. Lezana v. leiniunum, n.
4. Sà v. leiniunum, n. 8. Alij ad sex vncias exten-
dunt. Filliuc. tr. 27. p. 2. n. 32. Molfes. sum. tr. 10.
c. 3. num. 7. Communiter verò hodie Auctores
affirmant, posse octo vnciarum quantitatem
assumi. Nam cum refectiuncula hæc iam su-
matur ad aliquod naturæ falcem, non opor-
tet scrupulorum laqueos timoratis conscientia
iniicere. Addiderim dimidiam hanc libram re-
fectiunculæ posse absque vlla necessitate su-
mi consuetudinis ratione. Nam id per accidēs
deputatur. Alias qui vnica satiaretur vnaia, nō
posset duas edere, quod nemo audebit asserere.
Ad hanc sententiam allicio doctrinam il-
lorum, qui affirmant, licitum esse ad refectiun-
culam sumere quartam cœnæ partem. Deni-
que ex Pasqualigo aduerto, eum qui per
vnam vnciam plus minulve designatam exce-
deret quantitatem, ieiunium grauiter non
violare; nec animi grauis hic excessus est repu-
tandus.

DVBIVM XLV.

An in vigilia Natalitij Domini possit sumi refectiuncula absque mensura, aut limite ex his cibis, quos licet in collatione absumere?

262
Nonnihil
suppono.

Suppono contra Nauarrum *sum. c. 21. nu. 1.* Manuelem *sum. to. 1. c. 23. n. 9.* & alios posse in vigilia Domini sumi refectiunculam in maiori quantitate. Quia iam est consuetudine inductum ob tanti festi solemnitatem, ut duplo maior solito ad minus refectiuncula existat, uti Fagund. *prec. 4. l. 1. c. 4. n. 19.* ex communis affirmat. Quæstio est, an absque mensura seu limite valeat absumi, ex rebus, quæ vici in collatione licet?

263
Non potest.

Non potest quis quantum libuerit sumere. Quia duplex comestio contra ieiunij essentiam existeret. Sic Nauar. *citatus*. ac Manuel. Pedraza *prec. 3. Decal. fol. mibi 4.* Bossi. *de Inbib. fest. 4. casu 18. num. 150.* Fagund. *ubi supra.* Filliuc. *tract. 27. num. 34.* Turrian. *sum. part. 1. cap. 256. dub. 3. concl. 3.* Diana *p. 1. atr. 9. res. 35.* Trull. *lib. 3. Decal. cap. 2. dub. 3. num. 9.* & alij.

264
Potest quidem.

Potest equidem. Quia iam apud timoratos hæc invaluit consuetudo, Prælati annuē cibis, imo idē genutibus. Ita Medina *in Instr. Conf. p. 1. c. 14. § 10.* Llamas, quæ citat, & sequitur Leander *prec. 4. tr. 5. d. 4. q. 16.* Cenedus *q. 41. n. 5.* Sancti. *in selett. d. 5. 2. n. 10.* citans Ledesma, Azorij, Cenedum, Vegam, Ludovicum de San. Iuan. Nieua. Chacon, summam Coronam, Sanchez & Ioannem de Medina. Sed malè Azorius, Fillicius. Fagundez adducuntur. Anton. de Leon. *q. de chocol. p. 2. fundam. 5. § 1. n. 9.* & alij.

265
Hoc satis
probabile
esse indico.

Hanc sententiam satis probabilem esse reor. Et quidem non video, qua ratione concedi debeat, ut valeas ieiunans eo die pro refectiuncula sexdecim vnciarum, imo iuxta P. Sanchez vigintē & quatuor quantitatem absumere ex cibis quos licet in collatione vti & non possis maiori refici quantitate: si quidem sexdecim vnciarum epulum omnino violat vnicam comestionem? Crediderim itaque ieiunium hac die vsque ad refectiuncule instantiam vigere, postmodum autem dispensari ab Ecclesia, ut ex cibis collationi adhiberi solitis ob tanti festi solemnitatem possit absumi, quantum quis non ieiunans absumere valeret.

DVBIVM XLVI.

Vult quis in vigilia Natiuitatis Domini refectiunculam serotinam sumere, An mane possit illam in quantumque libuerit qua nitate præsumere?

266
Statim
questionis.

Suppono, posse quem sine lethali piaculo sinuere prandij ac refectiunculae tempus, sumens mane refectiunculam, prandiumque differens in vespertum, de quo inferius: &

rogito, an in Natalitij Domini perugilio qui mane vult refectiunculam sumere, possit eam sumere in qua libuerit quantitate?

Potest quidem. Quia ratio inducendi consuetudinem refectiunculae adeo magnæ est ex. *Potest excellentia festi, & non solus labor nocturni officij:* At hæc ratio æque procedit siue collatio meridie sumatur, siue vespere, ut patet: Ergo. Sic Pellizar. *in Man. Regular. to. 1. tr. 5. c. 5. n. 13.* Diana *p. 9. tract. 6. res. 17.* id probabile putat, eo quod hoc ieiunium sit plane lætitiæ. Leander *de prec. Eccl. tract. 5. dub. 4. question. 16.*

Non potest. Quia huiusmodi consuetudo in refectiuncula nocturna solummodo prævaluit. Ita Sanch. *to. 2. conf. l. 7. c. 1. dub. 26. nu. 6.* Trull. *lib. 3. Decal. cap. 3. dub. 6. num. 11.* Diana *citatus.*

Hoc probabilius esse existimo. Quia Ecclesia permittit ieiunij laborem hac die laeta. Hæc probabile collatione terminari, non autem ut laborem bilium esse lætitiæ præcedat. Et quidem in re ieiunij re. existimo, cepta consuetudo est attendenda.

DVBIVM XLVII.

Perugillum Natalitij Domini in Sabbatum incidit, festum autem in feriam secundam: licet refectiunculam sumere, in qua libuerit quantitate?

Minime licet. Quia quamuis Vigilia Natiuitatis sit, non tamen adest vespertum illius festi, cuius causa hæc in Ecclesia invaluit consuetudo, imo instat eo die ieiunij Quatuor temporum strictior observantia. Sic Bossi. *de Inbib. fest. 4. casu 18. num. 156.* Ioan. à Sancto Thoma *in ex. pos. Doctr. Christ. p. 2. vbi de prec. 4. Eccl.*

Licet omnino. Quia cum hoc privilegium pro huius solemnitatis ieiunio vigeat, ipsum, quocumque die fiat proculdubio sequitur. Ita Sanch. *l. 5. conf. l. 1. dub. 26. n. 3.* Sancti. *in selett. d. 5. 2. n. 10.* Luis Turrian. *sum. p. 1. c. 256. dub. 38. concl. 4.* Pasqualig. *decis. 92. num. 7.* Caramo. *in Reg. S. Benedicti d. 128. n. 1613.* citans Basilium Legionensem. Pellizar. *in Man. Regul. 10. 1. tr. 5. c. 5. n. 13.* Diana *p. 9. tr. 6. res. 17. & p. 10. tr. 12. res. 41.* Leander *tr. 5. d. 4. q. 17.* quem Magister Iordan immerito carpit.

Hanc sententiam probabiliorē esse crediderim, licet illo sabbato simul ieiunium Quatuor temporum occurrat. Adhuc enim est Vigilia Natiuitatis, & id quod dignius est trahitur. Porro hoc privilegium Perugillum Natalitij Domini sequitur ob tanti festi solemnitatem?

DVBIVM XLVIII.

In perugilio Paschatis, & Pentecostes, licetne sumere refectiunculam largiorem, ubi non adest consuetudo?

Non licet. Quia quæcumque commoditates ad ieiunij molestiam minuendā spectant, non licet.

Sectio II. Dubia, De Precepto IV. 99

ex præscripta iustè consuetudine habent exor-
tum: At nullam talem videmus vigere consue-
tudinem. Ergo absolute non licet eiusmodi li-
centia vti in Paschatis, ac Pentecostes peri-
gilio. Sic Filliuc. *tr. 27. n. 34* id solum concedens
vbi adest consuetudo assistendi officio noctis.
Fagund. *præc. 4. l. 1. c. 4. num. 20*. Gregor. Gobat
de Iubil. *duplici capit. 28. numer. 208*.
& alij.

¹⁷⁴ Licet profecto. Quia non ob aliam ratio-
nem licitum est in Natalitij Domini vigilia
collationem absumi solita maiorem, nisi ad
lætitiæ offensionem: At festiuitas Resurrectio-
nis & Pentecostes ineffabilem fidelibus læti-
tiam indicit. Ergo debet, quemadmodum Na-
talij vigilia largiori refectiuncula celebrari.
Et quia probabilius est, quod consuetudo vti
largiore collatione in vigilia Natiuitatis,
non fuit introducta ob assitentiam ad Offi-
cia Sacra nocturno tempore. Aliàs qui no-
cturno officio non assisteret, non posset largi
refectiuncula vti: sed ob huiusce festiui-
tatis excellentiam. Ita Lubin Dominicanus
in *sum. v. ieiunium. n. 4*. Pasqualig. *decis. 93. m. 2*.
qui non benè pro hac sententia citat Azor-
ium. Leander *tr. 5. d. 4. q. 18. & 19*.

¹⁷⁵ Primam ego sententiam præfero, asserens
absolute nō licere, sed solummodo in Regio-
nibus, vbi id fuerit vñ receptum. Tunc autem
sumendū non est quicquid quisque voluerit,
sed vñ collatione paulo largiori. Et quidē
auctore Ioan. Maiore in *4. dist. 15. q. 5*. Britannij
maiori in vigilia Paschatis refectiuncula assolēt
vñ, quam Hispanij, & Galli. Addiderim asser-
mare Basilium Legion. *l. 5. de matrim. c. 8. n. 2*.
licitam esse apud Granatenses refectiunculam
solito largiorem in D. Ioannis Baptistæ peri-
gilio. Attamen meus Fagundez *præc. 4. l. 1. c. 4.*
num. 20.

DVBIVM XLIX.

*An licitum sit Regularibus, vti amplioris
refectiuncula sumenda privilegio cum
licet secularibus?*

¹⁷⁶ Non licet. Quia cum licentia hæc pēdeat
ex recepta consuetudine, huiusmodi apud
Regulares consuetudo non inualuit. Sic Diana
p. 1. tr. 9. resol. 35. Bosfi. *de Iubil. sect. 4. casu 18. n.*
160. Villalob. *tr. 2. diff. 7. n. 5*. Et sub dubio id
versat Petr. Ledes. *tr. 27. c. 2. concl. 4*.

¹⁷⁷ Licet planè. Quia probabilius est, id etiam
apud Regulares esse vñ receptum. Sic Luif.
Turrian. *sum. p. 1. c. 256. dub. 38. concl. 4*. Sanci.
in *select. d. 5. m. 10*. Llamas *p. 3. sum. c. 5. §. 25*.
Pasqualig. *decis. 94*.

¹⁷⁸ Potest equidem Regulari vti collatione se-
cularium, si non sit contra statutum aliquod
peculiare suæ Religionis. Nam etiam si dare-
mus, quod apud Regulares hæc consuetudo
non inualuisset, vti asserunt primæ sententiæ
Auctores, vt beneficio privilegiij seu consue-
tudinis seculariū possint gaudere, sufficit, quod
inualuerit consuetudo hæc apud illam sæcu-
larium Rempublicam, seu communiatem, cui-
us ipsi pars existunt.

Esob. & Mend. Theol. Moral. Tom. VI. P. II.

DVBIVM L.

*An qui vovuit, in vigilia Natiuitatis ieiun-
nare, possit refectiuncula vberioris illius
vti licentia?*

²⁷² Si vovuit absolute ieiunium, non potest lar-
giori collatione vti. Quia ampla illa refe-
ctiuncula siue potius refectio duplicem con-
tra ieiunij communis essentiam comestionem
constituet. Sic Manuel. *p. 1. sum. c. 23. num. 10*.
Petr. Ledes. *tr. 27. c. 2*.

²⁸⁰ Potest quidem. Quia secundum interpreta-
tiam vouentis intentionem, intelligendū est. Potest qui-
voluisse eum exercere ieiunium iuxta Ecce-
dem. sic in eo die consuetudinem Ita Sanch. *lib. 4.*
De cal. c. 11. nu. 65. & l. 5. consil. c. 1. dub. 26. nu. 3.
Pasqualig. *decis. 95. n. 3*. Barth. à Sancto Fausto
l. 1. Theq. q. 151. Leand. tr. 5. d. 4. q. 24.

²⁸¹ Verius hoc esse puto, nisi vouens alias ha-
buerit expressā ab ampliori refectiuncula ab-
stinendi. Nam illius diei ieiunium absolute
ieiunij ex Ecclesiæ privilegio implet essentia,
vnde vovuit ille, & implet ieiunium iuxta il-
lius conditionem.

DVBIVM LI.

*Curia Romana incola extra illam peregrins,
potestne refectiunculam largiorem more
Romano sumere?*

²⁸² Consuetudine est introductum & à summo
Præfule toleratum, vt in Romana Curia
possit quilibet aliquanto vberiorē consue-
ta alibi refectiunculam sumere. Aliquanto di-
xi vberiorē, non autem ita largam, vt valeat
pro cœna sufficere, vt concedit Bosfius de
Iubil. *sect. 4. casu 18. n. 154*.

²⁸³ Potest quidem. Quia leges loci peregrinos
non obligant ibi existentes. Ergo iuxta pa-
triam legem, aut consuetudinem poterit ali-
quanto largiorem collationem absumere. Sic
Pasqualig. *decis. 97*. Vega *part. 1. sum. cap. 14.*
casu 5.

²⁸⁴ Non potest. Quia peregrini legibus ac con-
suetudinibus locorum, vbiq̃ue existunt, vel
per quæ gerunt iter tenentur. Leand. *tr. 5. d. 4.*
qu. 27. Idque affirmare tenentur qui docent,
peregrinos legibus locorū, vbi commorantur,
teneri. Hi sunt P. Sanch. *l. 3. de matrim. d. 18. nu.*
9. & tom. 1. in Decal. cap. 12. n. 38. & plures alij,
quos citat, & sequitur Leander *tract. 1. d. 3.*
ques. 19.

²⁸⁵ Huic menti subscribo, iudicans tamen, pri-
mam sententiam sua probabilitate non care-
re. Minime autem toleranda est sententia,
quam Veg. *vbi sup.* tuetur, nempe vbiq̃ue ter-
rarum ieiunium non violare, qui Romano
more refectiunculam largiorem absumeret.

D V B I V M LII.

*An qui exercitiis ingenij non continuo,
sed certis horis vacat possit largiorem
collationem sumere?*

286
Non pos-
sunt.

Qui studiis vacant, vel ingenio laborant, scilicet Procuratores, Advocati, Iudices, &c. si continuus labor non existat, sed certis horis eiusmodi ministeriis curā impendant, nepe quinque vel sex, non possunt hac uti licentia. Quia ea mentis defatigatio non est tam gravis iudicanda, ut debeat largiori refectiuncula reparari. Sic Pasqualig. *decis.* 99.

287
Possunt qui-
dem.

Possunt quidem etiam si labor continuus non existat, dummodo per aliquot horas, scilicet quinque vel sex huius functionibus occupentur. Quia huiusmodi labor non modicā adfert debilitatem iustē largiori refectiuncula reficiendam. Ita Laym. l. 4. tr. 8. c. 1. n. 9. Leand. tr. 5. d. 4. q. 30. & 31.

288
Hoc mihi
certum.

Hoc certum mihi. Nam si huiusmodi exercitamenta solvantur omnino ieiunij obligationem, quando sine notabili incommodo haud possunt ieiunando exerceant magis reddent licitam paulo laxiorem refectiunculam, quando censetur necessaria ad vitandam debilitatem. Profecto ipse Pasqualig. *decis.* 333. n. 1. docet, eos, qui continuo student etiam recreationis causa non solum posse uti largiori collatione, verum etiam esse ad ieiunij obligatione immunes. Male igitur hic affirmat, solum posse uti largiori refectiuncula, qui continuo vacat studiis. Sufficiet igitur, quod per quinque vel sex horas quotidie studio vacent, etiam si id recreationis causa gerant, ut licitē largiori possint refici collatione. Ex Leandro.

D V B I V M LIII.

*An liceat tibi, totam quantitatem panis,
aut fructuum siccorum sumere vino ma-
defactam?*

289
Non licet.

Non licet. Quia ex pane & vino, lex fructu (v. gr. Orejones, vel Ciruelas passas) & vino sit unicus cibus solidus, cuius quantitas mensuram licitam refectiuncula excedit. Vnde demere debes ex iis, quod debitā mensuram, seu pondus excedit. Sic Filliuc. tr. 27. p. 2. n. 31. Laym. l. 4. tr. 8. c. 1. n. 9.

290
Licet qui-
dem.

Licet quidem. Quia vinum quod panis, aut alij cibo solido admiscetur non auget substantiam cibi in ordine ad nutrimentum. Ergo eadem solummodo quantitas cibi nutritui sumitur, ac si siccus absumeretur. Ita Pasqualig. *decis.* 106. asserens sentire sic doctissimos Recciores, & à viris prudētibus observari. Bossi. de lubil. sect. 4. casu 18. nu. 128. Leand. tr. 5. d. 4. quæst. 35.

291
His adha-
reo.

His adhæreo. Nā mei P. Filliucij venia, illud augmentum ponēderis omnino est accidentale, nec rationem substantiæ ad nutritionē ordinate attingit. Comede panem, aut siccum fructum, mox merū hauriāz nō ad rationē nutrimenti idē operabuntur, ac si panis madefactus

aut fructus meronectus absumeretur. Ergo necessariū non est liquid ex quantitate accidentali accrescente repellere. Me quidem ac Pellizarium citans, probabile dicit Diana p. 9. tr. 6. resol. 29.

D V B I V M LIV.

*An herba, aut legumina quæque iusculo
condita, cremore amygdalinus vel
triticeus in assignata quantitate possint
pro collatione assumi?*

Minime possunt. Quia in collatione solummodo sumi, possunt bellaria, hoc est, fructus, dulciaria, & alia, quæ ante prandium ad excitandū appetitū, vel post ad sigillandū cibū solent apponi. At legumina aut olera cocta non sunt ex his cibis communiter. Et quia consuetudo non induxit, ut hæc in refectiuncula sumantur. Sic Azor. l. 7. c. 8. q. 8. Lezana v. ieiunium, n. 4. Diana p. 1. tr. 9. resol. 1. & 34. Fagund. *prec.* 4. l. 1. c. 4. n. 2. Filliuc. tr. 27. p. 2. nu. 30. Villalob. tr. 23. diff. 7. n. 7. Reginal. l. 4. n. 185. Trull. l. 3. Decal. c. 2. dub. 3. n. 8. & alij.

Possunt equidem. Quia legumina, & olera viridia v. gr. fabæ, ciceres, amygdalæ &c. communiter pro collatione assumuntur: Ergo & cum iusculo condita possunt assumi, cum eandem omnino retineant substantiam, & non misceantur liquori in die ieiunij prohibito, sed aquæ oleo, sili ac piperi, quæis conduntur. Ita Pasqualig. *decis.* 110. Bonac. d. vltim. de *prec.* Eccl. q. 1. pun. 3. num. 3. Bossi. de lubil. sect. 4. casu 18. n. 128. Bizozet p. 4. de 3. *prec.* Decal. c. vltim. memb. 3. n. 3.

Video, apud doctos admodum, quos consului hanc sententiam probabilem satis haberi nec audeo improbare. Nam omnes communiter admittunt olera, legumina, amygdalas, substantiæque triticæ posse in collatione assumi: Ergo consequenter debent concedere posse assumi hæc omnia decocta licito condimento: cremoreque amygdalinus, triticeo ex amygdalis, ac tritico expressos. Non enim debet pro refectiuncula ferotina negari id, quod alias conceditur, ex eo, quod subeat aliquam accidentalem mutationem, cum hæc virtutem nutritivam vix augeat.

D V B I V M LV.

*An licitum sit piscibus recentibus, pro col-
latione in quantitate debita vti?*

Est licitum. Quia pisces sunt cibus macerati, utriusque nutrimenti: unde si in refectiuncula adhibeantur, maceratio proportionata ieiunio servabitur. Sic Laviore. p. 1. de lubil. c. 20. n. 10. Caiet. *sum. v. ieiunium.* §. 1. Ghetti. v. ieiunium §. 1. Bonac. de *prec.* Eccl. d. vlt. p. 1. pun. 3. n. 1. Azor. p. 1. l. 7. c. 8. q. 7. quos citat, & sequitur Pasqualig. *decis.* 113. n. 3. Vidal. Marchant. Zanbellus, & alij, quos memorat Diana citandus.

Licitū non est. Quia consuetudo, ob quā refectiuncula est licita, oppositum tenet: Ergo illos

Sectio II. Dubia, De Præcepto IV. 101

illos edere illicitum erit. Ita Laym l.4. r.8. c. 1. n. 6. Reginald. l.4. n. 185. Fagund. præc. 4. l.1. c.4. n. 8. Filliuc. tr. 17. n. 30. Sanch. l.5. consil. c.1. dub. 24. m. 4. Ledef. tr. 27. c.2. Diana p.1. tr. 9. resol. 1. & alij communiter.

197 Ego autem existimo, minime licere octo vnciarum quantitatem ex piscibus sumere; erit enim secundum prandium contra ieiunij essentiam. Pisciculos verò paruos, vel gravioris piscis particulam sumere duarum vnciarum vel erit solum veniale ob materia paruitatem, vel licitum ex sententia illorum, qui in collatione non tam ponderant qualitatem cibi quā quantitatem. Ab his autem omnino recedo, vindicoque meum Azorium à Pasqualigi malacitatione. Nullatenus enim ille, asseruit licitum esse piscibus recentibus ad collationem vitari eum q.8. *Ita proinde corruptela sit, si ybi sumantur, qui potissimum ad nutrimentum valent, qualia sunt pisces. Vnde qui his, dum refectiunculam capit ve perinam, vitur, cenat proculdubio, & ieiunium soluit.* Non demum abnegarim alicubi vigere consuetudinem sumendi pisciculos tam levis substantiæ, & in tam parua quantitate, vt vix exæquet vim octo vnciarum ex frugibus. Porro si consuetudo communiter recepta vigeat, licita omnino huiusmodi refectiuncula existeret.

DVBIVM LVI.

An licitum sit ad refectiunculam piscibus ficiis, seu sale preparatis vni?

198 **L**icitum est. Quia hi pisces adeo robur ad nutriendum deperdidere, vt vix valeant panis aut oleum, frugum que aliorū vim adæquare. Sic Laym. lib. 4. tract. 8. c. 1. n. 9. qui citat Azorium p.1. l.7. c.8. q.7. Bossi. de subtil. sect. 4. casu 18. n. 16. Pasqualig. decis. 112. adiciens ita debere sentire, qui defendunt, non esse attendendam qualitatem cibi, qui sumitur: sunt autem apud ipsum Bonacina, Ghetius, Caietanus, & Bizozerus.

199 **N**on est licitum. Quia consuetudine vbi que recepta, est, vt panis ac fruges, vel olera sumantur: & hanc consuetudinem excedere nō est licitum, sicut non est licitum legem excedere: nam consuetudo vim habet legis. Ita Fagund. præc. 4. m. 18. Diana p.1. tr. 9. resol. 1. citans Villalobos, Azorium, Reginaldum Angles, & alios Et p.5. tr. 14. resol. 14. assert Bossium. Ant de Leon. q. de chocho. p.3. n.4. Leand. tr. 5. d.4. q.42.

200 **V**ides, meum Azorium qui q. 8. mordicus abnegavit refectiunculam ex piscibus esse licitam, q.7. concessisse tantem: *In collatione serorina potest sumi parū panis vel seorsum, solū vel vna cum fructibus herbis, vel aliis cibis lenioribus, cuiusmodi sunt ficus, vna passa, nuces, pyra, poma, vel alia ex Sacharo, melleque confecta, vel pisciculus parvulus.* Aut ergo, re melius cōsiderata, prudens mutavit sententiam, aut vna in clausula recentium piscium improbauit esum, & altera autem siccorum qui minus substantiæ ad nutrimentum sunt, approbauit. Horum autem Doctorū non adeo improbare sententiam si in aliqua Provincia esset mos su, Ezech. & Mend. Theol. Moral. Tom. VI. P. II.

mendi in collatione pisciculum, aut piscis particulam, scientibus, ac non repugnantibus. Sed magis pendeat ieiunij res ex more, ac consuetudine, quam ex lege aut præcepto. Existimo vero, apud Hispaniam si aliqui pisces adhibeant, id quidem per corruptelam agere, non per legitimam consuetudinem. Diana mecum.

DVBIVM LVII.

An liceat ad collationem caseum, vel quid, quam ex lacte confectum assumere, cum licitum est in prandio edere lacticiuia?

Licet quidem. Quia cum caseus & lacticiuia non sint prohibita in die ieiunij, & habeant illas condiciones, quas requirunt, qui rigide in assignandis cibis pro refectiuncula opinantur: nō enim inter fercula annuerantur, post prandij vel ante id apponitur inter bellaria, non apparet ratio, ob quā licite non valeant pro collatione assumi. Sic Pasqualig. decis. 114. citans Laymanum l.4. tr. 8. c. 1. num. 9. Luinium Turrian. p.1. sum. c. 156. dub. 38. concl. 2. Syluium 2.2. q. 147. a. 6. quesito 2. Ghetium in Thesau. v. ieiunium, c. 1. num. 4. Bossium de subtil. sect. 4. casu 18. Caietanum, Bonacinam n. 132. adiciitque in hanc sententiam Dianam inclinare p.5. tr. 14. resol. 12.

Minime licet. Quia consuetudo esum lacticiuorū in refectiuncula nō introduxit. Sanch. l.5. consil. c.1. dub. 24. m. 4. Diana p.1. tr. 9. resol. 1. Leand. tr. 5. d.4. q.44.

Ego autem existimo Pasqualigi sententiam infirmo fundamine niti, nec auctoritate fulciri, vnde eam generatim omnino reiicio. Ratione non nititur, quia ferē omnia, quæ ex lacte conficiuntur, inter fercula, in cœnis solita apponi enumerantur, vt cibus albus, qui Hispanē dicitur *Manjar blanco*, placentæ, quæ ex lacte, caseo, ac butyro constant. Nec auctoritate fulcitur. Nam Diana citans oppositum proculdubio asseruit his verbis: *Multi possunt in collatione sumunt pisces, oua, ac cetera lacticiuia quibus possunt ex privilegio vesci. Ideo assero in dicta collatione sub onere peccati mortalis, quantitatem licitam non posse sumi in piscibus, ouis, & aliis lacticiuiis in cena manducari solitis.* Adiciitque oppositum esse contra omnes Theologos, & improbabile, falsum. Porro meus Laymannus illam sententiam absolute non docet; ait enim: *In septentrionalibus regionibus, ubi fructuum inopia est, multi etiam modo caseo cum pane vescuntur in cœnula ieiunij: quod propter consuetudinem reprehendi non potest.* Non aliter reliqui, quos assert Doctores. Nec enim Caietanus, & Bonacina expresse id tuentur, & Bossius cum timore pronunciat, adiciens in fine, tutius esse abstinere à caseo, idque pœnitentibus consulendum.

QVÆSTIO INCIDENTS.

Num cum tibi licitum est ovis in die ieiunij vesci, possis ova in collatione sumere?

304
Poteris.

Possē quidem videris. Quia cibus hic proportionatus refectiuncule exiguitati apparet ut scietur afflictio ieiunij: plus enim fames sedatur fumendo nuges, panem, ficus, & alios huiusmodi cibos, quā eādem ex ovīs quantitatem. Et quidem ova inter bellaria annumerantur: unde assolent passim in ientaculis matutinis forbilia lūni, in vespertinis obdorata. Sic Pasqualig. *decis.* 115. citans Caietanum, Bonacinam, & Bizozer docentes, non referre, quid fumatur in collatione, dūmodo debita quantitas non violetur. Citat & Bassæum probabilem esse sententiam hanc edocentem Caietanum enim & Bonacinā id expresse non asserūt: & Bassæus existimans id Bonacinam docuisse, eius sententiam omnino probat. Llamas autē asseruit p. 3. *Merhæ.* 5. §. 24. citans Sorum, qui usque ad paris ovorum esum in collatione cōcedit. Asserit & D. Garcia de Porras Cathedræ vespertinæ Canoniam in Academia Salamanicensi Rector, quem asserit Machado l. 2. p. 4. tr. 3. *domm.* 7. n. 5. Vidal in *Arca. Theol. Mor. de ieiun.* inquis. 1 n. 140.

305
Non poteris.

Minime poteris. Quia hucusque non est vñs ovorum in refectiuncula inductus: Non igitur possunt adhiberi. Ergo ex hoc capite nequeunt in refectiuncula adhiberi. Ita cuncti Theologi antiqui, & ex modernis Sanch. l. 5. *consil.* c. 1. *dub.* 2. 4. n. 4. Turrian p. 1. *sum.* c. 256. *dub.* 37. & in *select.* *centur.* 2. *dub.* 94. ubi oppositam sententiam scandalosam, temerariam, ac contra bonos mores appellat. Bossi. *de libil.* *sect.* 4. *casu* 18. n. 134. Diana p. 1. tr. 9. *resol.* 1. & p. 10. tr. 14. *resol.* 57. citans Angles, Leandrum, & alios. Vilalob. p. 1. tr. 23. *diffic.* 7. n. 3. Filliuc. tr. 27. p. 2. n. 30. Petr. Ledef. tr. 27. *cap.* 2. & alij communiter.

306
Primam re. probo sententiam.

Primam sententiam falsam omnino, improbabilemque esse iudicamus. Nam si quis licitè posset vti pro refectiuncula ovis, posset licite in ea sumere duo vel tria cum duabus, vel tribus panis vñciis, cum tota hæc quantitas octo vñcias non excedat.

D V B I V M LVIII.

An liceat ex pane, ovis ac farina perfecte sumere in refectiuncula totam permisam quantitatem?

307
Licet quidem.

Licet quidem. Quia modica quantitas ovorum huic pani (qui Hispanè *Vizcocho* vocatur) contingit: & minus satisfacit, quam si dimidia libra ex pane vñuali fumeretur. Sic Sanchi in *select.* d. 52. n. 7. locutus de biscotis, qui communiter publicè diuenduntur. Pasqualig. verò, qui *decis.* 115. ovorum esum concedit, debet à fortiori huic menti subscribere.

Minime licet. Quia non modica ovorum quantitas dimidiā panis biscoti perfectiora requiritur, ut regulariter fieri essent biscoti, qui publicè diuenduntur. Ita Rodrig. *sum.* c. 23. ante 1. *conclus.* Leand. tr. 5. d. 4. q. 48. & Vilalob. p. 1. tr. 33. *diffic.* 7. n. 8. Trull. l. 3. *De al.* c. 2. *dub.* 4. n. 8. & Diana p. 1. tr. 9. *resol.* 31. admittentes solum, posse te absque labe lethali, & fractione ieiunij fumere in collatione exiguum, id est, dimidiæ vñciæ quantitatem.

Ego autem hanc tenens sententiam, admitterem, sine veniali posse vñum biscotum, quod quidem communiter vix dimidiā vñciam superat, cum aliis cibis ad refectiunculā permixtis in quantitate debita absumere. In hac enim modica quantitate, ubi farina adhuc prævalet aded exigua ovi particula relinquatur, ut pro communi buccella panis assumi valeat. Vidi scrupulosos viros doctos nullo ex huiusmodi licentia scrupulo fungi.

D V B I V M LIX.

An sit mortale sine vlla causa sumere collationem mane, aut meridie, dilato in noctem prandio?

Mortale est. Quia refectiuncula est à consuetudine introducta vel contra ius, ut aliqui volunt: vel contra vniuersalem Ecclesiæ consuetudinem vñcam imperantem refectiuncule: Ergo non est redigenda, seu amplianda hæc consuetudo ad diuersa tempora ab eo per consuetudinem inductam, ut collatio fiat mane, aut hora prandij: Ergo absque ieiunij graui violatione nequit ea hora sumi. Sic Azor. p. 1. l. 7. §. 9. 6. Fagund. *præc.* 4. l. 1. c. 4. n. 16. & Caiet. v. *ieiunium*, §. 1. Nauar. c. 2. l. num. 14. & alij à Bossio de *libil.* *sect.* 4. *casu* 18. nu. 105. citantur nempe Grassius, Cenedo, Lanorius, qui quidē solum dicunt, non esse licitum absque causa legitima mane sumere refectiunculam, ac vespere cenare: non vero affirmant lethalem esse eiusmodi commutationem.

Non est mortale. Quia qui hanc gerit commutationem substantiam ieiunij non violat nunc ex prandio vñco, & vñca refectiuncula constans: sed solummodo tempus: Igitur ieiunium quoad leuem violat circumstantiam, venialiter solum. Ita Bonac. *de præc.* *Eccles.* d. vñ. qu. 1. p. 1. n. 6. Bossi *citatur*. Quintanadue. *de libil.* c. 8. n. 17. Laym. l. 4. tr. 8. c. 1. nu. 10. Filliuc. tr. 27. n. 28. Lessi. l. 4. *dub.* 2. n. 11. Angles de *ieiun.* 9. 9. a. 2. *diffic.* 5. Vega p. 1. c. 84. *casu* 5. Tolet. l. 2. c. 2. num. 9.

Hanc sententiam, mei Azorij ac Fagundij venia, longe probabiliorem esse reor. Seruata enim ieiunij substantia, non video, vñdenam grauis violatio oriatur. Leuis quidem violatio proculdubio erit: nam qui mane aut hora prandij refectiunculam sine causa sumit contra Ecclesiæ receptam consuetudinem agit.

CARVT